

KINNITATUD

Kooli direktori KK nr.1-1/24 13.04.2020

Kooskõlastatud kooli nõukoguga protokoll nr. 3 13.04.2020

**OLUSTVERE TEENINDUS- JA MAAMAJANDUSKOOL
PÕLLUMAJANDUSTÖÖTAJA (lamba- ja kitsekasvataja)
ÕPPEKAVA MOODULITE RAKENDUSKAVA (60 EKAP)**

Esmaõppe 4. taseme õppekava

Mittestatsionaarne õpe

PÕLLUMAJANDUSTÖÖTAJA (lamba- ja kitsekasvataja) ÕPPEKAVA MOODULITE RAKENDUSKAVA			
Sihtrühm		Kutseõpe põhihariduse baasil	
Õppevorm		Mittestatsionaarne õpe	
Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
1	Õpitee ja töö muutuv keskkonnas	5	Miljan Talvet, Tiina Ardel, Loore Kreem, Tõnis Tiit, Arnold Pastak
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õpilane kujundab oma tööalast karjääri ja arendab eneseteadlikkust tänapäevases muutuv keskkonnas, lähtudes elukestva õppe põhimõtetest	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. kavandab oma õpitee, arvestades isiklike, sotsiaalseid ja tööalaseid võimalusi ning piiranguid		<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib juhendamisel oma huvisid, väärtusi, oskusi, teadmisi, kogemusi ja isikuomadusi, sh õpi-, suhtlemis- ja koostööoskusi seoses õpitava erialaga • sõnastab juhendamisel eneseanalüüsi tulemustest lähtuvad isiklikud õpieesmärgid ja põhjendab neid • koostab juhendamisel isikliku eesmärgipärase õpitegevuste plaani, arvestades oma huvide, ressursside ja erinevate keskkonnateguritega • analüüsib oma kutsealast arengut õpingute vältel, seostades seda lähemate ja kaugemate eesmärkidega ning tehes vajadusel muudatusi eesmärkides ja/või tegevustes 	
2. mõistab ühiskonna toimimist, tööandja ja organisatsiooni väljakutseid, probleeme ning võimalusi		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab meeskonnatööna turumajanduse toimimist ja selle osapoolte ülesandeid • kirjeldab meeskonnatööna piirkondlikku ettevõtluskeskkonda • kirjeldab organisatsioonide vorme ja tegutsemise viise, lähtudes nende eesmärkidest • seostab erinevaid keskkonnategureid enda valitud organisatsiooniga ning toob välja probleemid ja võimalused • selgitab regulatsioonidest lähtuvaid tööandja ja töövõtja rolle, õigusi ja kohustusi • kasutab asjakohaseid infoallikaid endale koostamiseks vajalikud materjalid 	

<p>3. kavandab omapoolse panuse väärtuste loomisel enda ja teiste jaoks kultuurilises, sotsiaalses ja/või rahalises tähenduses</p>	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib erinevaid keskkonnategureid ning määratleb meeskonnatööna probleemi ühiskonnas • kavandab meeskonnatööna uuenduslikke lahendusi, kasutades loovustehnikaid • kirjeldab meeskonnatööna erinevate lahenduste kultuurilist, sotsiaalset ja/või rahalist väärtust • valib meeskonnatööna sobiva jätkusuutliku lahenduse probleemile • koostab meeskonnatööna tegevuskava valitud lahenduse elluviimiseks • analüüsib oma kutsealast arengut õpingute vältel, seostades seda lähemate ja kaugemate eesmärkidega ning tehes vajadusel muudatusi eesmärkides ja/või tegevustes
<p>4. mõistab enda vastutust oma tööalase karjääri kujundamisel ning on motiveeritud ennast arendama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • valib enda karjääri eesmärkidega sobiva organisatsiooni ning kirjeldab selles enda võimalikku rolli • selgitab tegureid, mis mõjutavad tema karjäärivalikuid ja millega on vaja arvestada otsuste langetamisel, lähtudes eesmärkidest ning lühi- ja pikaajalisest karjääriplaanist • selgitab enda õpitavate oskuste arendamise ja rakendamise võimalusi muutuv keskkonnas • analüüsib oma kutsealast arengut õpingute vältel, seostades seda lähemate ja kaugemate eesmärkidega ning tehes vajadusel muudatusi eesmärkides ja/või tegevustes
<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Õpioskused ja karjääriritee</p> <ul style="list-style-type: none"> • õppekava, kutsestandard, eriala, kool • isiksuse omadused; väärtused, soovid, huvid, võimed, oskused • tööturg – trendid, arengusuunad, prognoosid; vajalikud kompetentsid tööturul; tööandjate ootused • elukestev õpe; karjääri planeerimine; tööotsimise viisid <p>Organisatsioon ja juhtimine</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisatsiooni eesmärgid, struktuur; inimene organisatsioonis: staatus, töörahulolu, motivatsioon, ametlik ja mitteametlik suhtlemine. Inimese elukvaliteet. • Rühm organisatsioonis, rühmaprotsessid, formaalsed ja informaalsed rühmad, rühmatöö. Meeskonnatöö, suhted meeskonnas. Infovahetuse ja tagasiside tähtsus. • Organisatsiooni kultuur. Juhi tegevus, rollid, tegevust mõjutavad tegurid. Liidriks olek. • Personali planeerimine. Värbamine ja valik. Personali koolitus, arendamine, igapäevane juhendamine. Nõupidamiste ja koosolekute korraldamine. Töökohtade hindamine. Töösuhted. Aja otstarbekas kasutamine. Kalender-märkmiksüsteem. <p>Asjaajamise alused</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • asjaajamise alused ja kord • dokumentide koostamis- ja vorminõuded • ametikirjade koostamise ja vormistamise nõuded • allkiri, digiallkiri • dokumentide süstematiseerimine ja säilitamine • CV ja sellega kaasnevad dokumendid; dokumentide vormistamine • tööintervjuu <p>Ettevõtluse alused</p> <ul style="list-style-type: none"> • ettevõtluskeskkond; ettevõtte, ettevõtja, töövõtja; tööjõuturg; kultuuridevahelised erinevused ettevõtluses • ettevõtte loomine, juhtimine • äriidee; äriplaani koostamise põhimõtted • piiramatud vajadused, piiratud ressursid; turumajanduse olemus; nõudluse ja pakkumise mehhanism; konkurents ja hinnasüsteem • valitsuse roll ja funktsioonid, riigieelarve; maksud ja nende olemus; finantsasutused Eestis - pank ja pangateenused; e-riik • tootmine ja teenindus, toode ja toodang; hind • turunduskanalid • reklaami liigid; kaubamärk
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitoorib karjääriinfot: koostab kirjaliku ülevaate karjääriteenustest enda maakonnas, esitleb oma tulemusi klassis • Koostab juhendi alusel elektroonilisi kandideerimisdokumente lähtudes dokumentide vormistamise heast tavast: CV, motivatsioonikiri, sooviavaldus • Koostab isikliku tegevuskava oma karjääriplaanide teostamiseks pidades silmas nii pikema- kui lühemaajalisi eesmärke • Koostab meeskonnatööna oma tegevusvaldkonna makrokeskkonna analüüsi • Kirjutab kokkuvõtte vastutustundliku ettevõtluse põhimõtetest • Koostab meeskonnatööna juhendi alusel äriplaani ja äriplaani esitluse • koostab meeskonnatööna kokkuvõtte võimalustest vähendada ohutegurite mõju töökeskkonnas vastava eriala näitel

	<ul style="list-style-type: none"> • Vormistab etteantud juhendi abil töölepingu. • Digitaalselt allkirjastatud algatus- ja vastuskirja koostamine ja vormistamine vastavalt juhendile ning edastamise e-kirjaga • Lahendab juhendi alusel tavapärase teenindussituatsiooni iseseisvalt
Õppemeetodid	Analüüs, arutelu, infootsing, rollimängud, lühiloeng, praktilised harjutused, kohtumine, rollimäng, situatsioonülesannete lahendamine, meeskonnatöö, õpimapp, videotreening
Hindamine	Õpimapp.
sh. hindamismeetodid	Õpiväljundite 1...4 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise ja iseseisva tegevuse kaudu täpsustavate hindamisjuhendite alusel. Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindekriteeriumid	
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Hinne on „arvestatud“, kui õppija on saavutatud mooduli õpiväljundid 1-4 lävendi tasemel, sh täidetud iseseisvad tööd.
Õppematerjalid	<p>Töölepingu seadus www.riigiteataja.ee/akt/122122012030</p> <p>EVS-ISO 15489-1:2004 Informatsioon ja dokumendihaldus. Dokumendihaldus. Osa 1. Üldnõuded</p> <p>EVS-882-1:2006 Informatsioon ja dokumendihaldus. Dokumendielemendid ja vorminõuded. Osa 1.Kiri</p> <p>Asjaajamise alused https://moodle.e-ope.ee/enrol/index.php?id=1307</p> <p>Shumann, S.(2012), Klienditeeninduse alused lihtsas keeles</p> <p>Oja, A. (2005) Klienditeenindus valguses ja varjus. Äripäev</p> <p>Niiber, T. (2011) Suhtlemise kuldreeglid</p> <p>Bärg, P.(2017) Neljamõõtmeline teenindus</p> <p>Saar-Veelmaa, T. (2016) Tööga õnnelikuks</p> <p>Covey, S. R., Merrill, R. A., Merrill R.R. (1994). Esmatähtis esikohale</p> <p>Covey, S. R., (2001). Väga efektiivne inimese 7 harjumust</p> <p>Kidron, A. (1998) Kuidas hõlpsalt õppida?</p> <p>Tööinspektsiooni kodulehekülj (http://www.ti.ee).</p> <p>Saavutuste logiraamat : materjale karjääriõpetuse läbiviimiseks 8.-12. klassides / [Sihtasutus Eesti Kutsehariduse Reform : koostajad Alla Eenmaa ... jt.]</p> <p>Internetileheküljed: www.eures.ee, www.rmp.ee, http://europa.eu/yout, www.ti.ee, www.rajaleidja.ee, www.mitteformaalne.ee</p> <p>Ettevõtluse alused SA Innove, Haridus- ja Teadusministeerium ;</p> <p>koostajad: Tiia Randmaa, Ester Raiend, Riina Rohelaan, Aive Kupp, Jane Mägi 2007</p> <p>Internetileheküljed www.minuraha.ee, www.eas.ee, www.emta.ee</p>

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
2	Lammaste ja kitsede hooldamine	6	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija hindab loomade seisundit igapäevaselt, puhastab ja grupeerib loomad vastavalt vajadusele tagades nende üldise heaolu	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. hoolitseb loomade üldise heaolu eest		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab loomade liigiomast käitumist ja põhivajadusi; • kirjeldab ja võrdleb loomade pidamisviise lähtudes nende heaolunõuetest; • selgitab erinevate allapanuliikude kasutamise võimalusi; • puhastab söötmisala-, tarvikud ja jootjaid vastavalt kehtestatud nõuetele, jälgib sööda ja vee olemasolu; • jälgib ja vajadusel reguleerib sisekliimat sh valgustust vastavalt parameetritele; • eemaldab sõnniku asemelt ja käikudest arvestades pidamisviisi ning kasutatavat tehnoloogiat; • leiab infot keskkonna- ja loomade heaolunõuete kohta ning rakendab teadmisi töös 	
2. grupeerib ja/või paigutab loomad ümber, arvestades nende kasvatamise eesmärki ja tootmisperioodi		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab loomade grupeerimise vajalikkust ja põhimõtteid; • kirjeldab loomade ohutut käitlemist; • grupeerib ja/või paigutab loomad ümber lähtudes tootmisperioodist 	
3. vaatleb loomi igapäevaselt haigete või surnud loomade leidmiseks, edastab teabe		<ul style="list-style-type: none"> • vaatleb igapäevaselt loomi, tuvastab haige ja/või surnud looma ning vajadusel eraldab selle, registreerib ja edastab teabe vastavalt kehtestatud korrale; 	
4. puhastab vajadusel loomad		<ul style="list-style-type: none"> • puhastab loomad, arvestades nende heaolu ja pidamise eesmärki; selgitab puhastamise vajalikkust 	
5. hooldab loomade jäsemeid		<ul style="list-style-type: none"> • hindab visuaalselt jalgade / sõrgade tervishoidu; 	

6.kontrollib farmiseadmete töökorrasolekut ja teavitab kõrvalekalletest vastutavat isikut	<ul style="list-style-type: none"> • leiab infot erinevatest teabeallikatest sõnniku- ja jäätmekäitluse nõuete kohta ning loob seoseid keskkonnakaitsenõuetega • nimetab sõnniku eemaldusseadmeid ja kirjeldab nende tööpõhimõtteid • kontrollib seadmete töökorrasolekut ettenähtud töökorraldusest lähtuvalt ja vajadusel teavitab kõrvalekalletest vastutavat isikut.
Teemad, alateemad:	<p>Anatoomia ja füsioloogia põhialused</p> <ul style="list-style-type: none"> • loomade heaolu ja käitumine • loomade karja hierarhia • ohutu loomade käsitlemine <p>Lamba- ja kitsekasvatus</p> <ul style="list-style-type: none"> • allapanu liigid ning seos loomade heaoluga • keskkonnanõuded ja loomade heaolu reeglid seadlusalusest lähtuvalt • loomade hooldamise viisid ja vahendid <p>Jäätmekäitus ja keskkonnanõuded</p> <p>Farmiseadmed</p>
sh. iseseisev töö	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta • liiklus-, töö- ja keskkonnaohutusnõuetega tutvumine <p>Töötab juhendamisel õppefarmis ja ettevõttes</p>
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • erinevad praktilised tegevused õpiväljundite 1...4 saavutamiseks • liiklus-, töö- ja keskkonnaohutusnõuete ning hea põllumajandustava järgimine • heakorra, puhtuse ja meeldiva keskkonna tagamine töökohal • osalemine meeskonnatöös, viisakas suhtlemine klientide ja kolleegidega • pidev enesetäiendamine
Õppemeetodid	<p>Mõttega lugemine, väitlus, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm</p>
Hindamine	<p>Õpiväljundite 1...4 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav</p>

sh. hindamismeetodid	Probleemi lahendamine; praktiline töö, intervjuu/demonstratsioon, kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...4 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“,1984, 403 lk Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
3	Lammaste ja kitsede söötmine	6	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Läbitud moodul „Lammaste ja kitsede hooldamine“	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija hindab loomade toitumust ja söömust, ladustab ja hoiustab söödad, hindab söötade kvaliteeti ning söötab loomi vastavalt söödaratsioonile ning asutuse töökorraldusele.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. Jälgib loomade söömust		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab loomade seedeprotsesse; • leiab erinevatest teabeallikatest loomade söötmisnormid; • selgitab loomade toitumuse hindamiskriteeriume ja hindab veiste toitumust; • selgitab söömust mõjutavaid tegureid, annab hinnangu söödajääkidele; • teavitab loomade söömusega esinevatest kõrvalekalletest vastutavat töötajat. 	
2. Ladustab ja hoiustab söödad		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab söötade hoiustamis- ning säilitamisnõudeid; • ladustab ja hoiustab söödad vastavalt söödaliigile arvestades säilitusnõudeid; • hindab söötade ja vee kvaliteeti organoleptiliselt; selgitab söötade laboranalüüside põhjal sööda kvaliteeti. 	
3. Hindab söötade ja vee kvaliteeti, söötab ja joodab loomi; kontrollib söötmis- ja jootmisseadmete töökorras olekut		<ul style="list-style-type: none"> • eristab enamlevinud söötade ja söödakultuuride liike, selgitab nende omadusi ja kasutamist • eemaldab riknenud sööda ja vee; • söötab ja joodab loomi vastavalt etteantud juhiste ja söödaratsioonile, lähtub ettevõtte töökorraldusest; • selgitab söötmis- ja jootmisseadmete tööpõhimõtted, kontrollib söötmis- ja jootmisseadmete töökorrasolekut ning vajadusel teavitab vastutavat töötajat 	
Teemad, alateemad:		Söötmisõpetus loomade seedeelundkond. <ul style="list-style-type: none"> • söödad ja söötmine; söödaratsiooni põhialused • söötade tundmine • söötade ja vee kvaliteedi hindamine • loomade toitumuse hindamine 	
sh. iseseisev töö		Õpimapi koostamine <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi 	

	<ul style="list-style-type: none"> • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • loomade seedeelundkond. • söödad ja söötmine; söötade organoleptiline hindamine • vee kvaliteedi hindamine • söödaratsiooni põhialused
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • söödaratsiooni mõistmine, koostamine • söötade tundmine • söötade ja vee kvaliteedi hindamine • loomade toitumuse hindamine
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, väitlus, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamise meetodid	Praktiline töö, intervjuu/demonstratsioon, kirjalik töö: Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
4	Lammaste ja kitsede tervishoid	5	Marika Oesalg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija jälgib loomade tervislikku seisundit, haiguse korral annab oma pädevuse piires esmaabi ja abistab loomaarsti	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. hindab visuaalselt loomade üldist tervislikku seisundit		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab enamlevinud haiguste tekkepõhjuseid; • kirjeldab haigustunnuseid; karvastik, loidus, isutus, lonkamine, palavik, hingeldamine, kõhulahtisus, alajahtumine, jm • hindab loomade üldist tervislikku seisundit, jälgides vähemalt korra päevas loomade käitumist 	
2. tuvastab looma haigusliku seisundi, annab esmaabi ja hooldab haiget looma vastavalt loomaarsti juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • kontrollib loomade tervise parameetreid; pulss, temperatuur, hingamissagedus, jm, vajadusel annab esmaabi ning teavitab kõrvalekalletest vastutavat isikut/loomaarsti; • valib looma fikseerimise viisi vastavalt vajadusele, kasutades ettenähtud abivahendeid ja arvestades ohutusnõudeid • haige looma hooldamine 	
3.abistab loomaarsti veterinaarsetes toimingutes; teavitab surnud loomast vastutavat isikut ja järgib juhiseid		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab käitumist eriolukorras (looma hukkumine, hädatapp, taudiolukord, looma ootamatu käitumine jm) ning selgitab korjaste hoidmise ja edasise käitlemise nõudeid; • abistab loomaarsti 	
Teemad, alateemad:		Tervishoid <ul style="list-style-type: none"> • loomatervishoiu põhialused. • seadustest tulenevad veterinaarnõuded. • loomade esmaabi ja ohutu käsitlemine 	
sh. iseseisev töö		Õpimapi koostamine <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta • töö- ja keskkonnaohutusnõuetega tutvumine Teemad ja tegevused <ul style="list-style-type: none"> • loomatervishoiu põhialused. • seadustest tulenevad veterinaarnõuded 	

sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> loomade esmaabi ja ohutu käsitlemine
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, väitlus, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid ja ülesanded	Intervjuu/demonstratsioon Kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
5	Lammaste ja kitsede karjatamine	2	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Läbitud moodulid „Lammaste ja kitsede hooldamine“ ja „Lammaste ja kitsede söötmine“	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija koostab karjatamisplaani, rajab ja hooldab karjaaedu, hindab karja ning karjamaa olukorda, hooldab karjamaid ja jälgib loomade käitumist karjas	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. rajab ja hooldab karjaaedu ja –teid vastavalt juhiste		<ul style="list-style-type: none"> • rajab ja hooldab karjaaedu ja –teid, kirjeldab erinevaid tarastamise viise, teostab karjaaia ja –tee vaatluse ja nimetab vajalikud hooldustööd • võrdleb erinevaid tarastuse viise ja nende sobivust erinevatele loomarühmadele; • rajab ja hooldab karjaaedu; • hooldab karjateid; • hooldab karjamaid. 	
2. hindab karjamaasööda tagavara, tagab vee ja lisasöötade olemasolu		<ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab karjatamiseks sobivaid heintaimi ja selgitab nende söömust; • selgitab karjatamisviise ja nende kasutamist; • hindab karjamaasööda tagavara, viib läbi karjakopli vaatluse hinnates rohumaa seisundit, tunneb ära enamlevinud rohumaa kultuurid, selgitab erinevate loomaliikide karjatamisviise ja karjatamisperioodi pikkust 	
3. hooldab karjamaid vastavalt juhiste		<ul style="list-style-type: none"> • põhjendab karjamaade hooldamise vajadust; • jälgib karjamaade seisundit; • teeb karjamaade hooldustööd vastavalt juhistele; 	
4. jälgib karja ja ajab vastavalt juhiste		<ul style="list-style-type: none"> • jälgib visuaalselt karja, vaatleb karjamaal loomagrupi ja selgitab tavapärasest erinevate loomade käitumist • jälgib karjamaade seisukorda, hooldab karjamaad vastavalt juhistele, kirjeldab hooldusvõtteid, kontrollib lisasööda ja vee olemasolu ning tegutseb vastavalt olukorrale • korraldab oma tegevust ja kohandab enda käitumist vastavalt olukorrale • täidab tööülesandeid vastutustundlikult, 	
Teemad, alateemad:		Loomade karjatamine <ul style="list-style-type: none"> • heintaimed, söödavad ja mitted söödavad rohundid karjamaal • karjamaade hooldamine 	

	<ul style="list-style-type: none"> • karjamaavajaduse planeerimine, karjatusplaani koostamine • karjamaa tarastamisviisid ja nõuded, karjamaade tarastamine • karjateede hooldus • loomade heaolu ja käitumine karjamaal • lisa söötade ja joogivee vajadus karjamaal
sh. iseseisev töö	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • karjamaavajaduse planeerimine, karjatusplaani koostamine • karjamaa tarastamisviisid ja nõuded • loomade heaolu ja käitumine karjamaal • lisa söötade ja joogivee vajadus karjamaal
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • heintaimede tundmaõppimine • karjamaade hooldamine • karjamaade tarastamine • karjateede hooldus • lisa söötmine ja jootmine karjamaal
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1..4 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid	<p>Probleemi lahendamine</p> <p>Praktiline töö</p> <p>Intervjuu/demonstratsioon</p> <p>Õpimapp</p>
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1..3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.

Õppematerjalid

Bender, A. (koostaja). Eritüübiliste rohumaade rajamine ja kasutamine, I ja II osa. Jõgeva, 2006, 756 lk
Milvaste, E. (koostaja). Loodushoidlikud rohumaad. Järeda, 1999, 125 lk.
Older, H. (koostaja). Piimakarjapidaja ja konsulendi käsiraamat. Saku, 1997, 231 lk
Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk
Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk
Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk
Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk
Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk
Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts
Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
6	Lammaste ja kitsede taastootmine	2	Marika Oesalg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		Läbitud moodulid „Lammaste ja kitsede hooldamine“ ja Lammaste ja kitsede söötmine“	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised loomade sigimisorganite ehitusest ja talitlusest, suguloomade valikust, tiinestusviisidest, poegimisest ja vastsündinute hooldusest	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. moodustab paaritusgrupid ja dokumenteerib need vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • moodustab paaritusgrupid, selgitab paaritusgruppide moodustamise põhimõtteid, täidab algdokumentatsiooni • selgitab emaslooma suguorganite ehituse ja talitluse eripära ja sigimistsükli; • selgitab inna tunnuseid, kirjeldab inna etappe, erinevaid tiinestamisviise (paaritus, seemendus, embrüosiirdamine); • tuvastab füsioloogiliste näitajate alusel inna, märgib andmebaasi; • abistab spetsialisti seemendusel ning tiinuse diagnoosimisel. 	
2. valmistab ette poegimisala, jälgib poegimise kulgu, teostab toimingud vastsündinutega, eraldab poeginud ute või kitse teistest, vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • valmistab ette poegimisala, korrastades aediku, tagades puhta ja sobiva keskkonna, kontrollib vajaliku inventari olemasolu • jälgib poegimise kulgu, kirjeldab loote normaalseid ja probleemseid asetusi ning poegimishügieeni vajalikkust • kirjeldab poegimise kulgu ning poegimishügieeni nõudeid; • vajadusel abistab poegimisel; • teostab vastsündinuga vajalikud esmatoimingud (kuivatab, masseerib, desinfitseerib naba jms.), identifitseerib ja registreerib; • analüüsib oma töö tulemusi. • kasutab oma töös arvatult lähtuvalt ettevõtte töökorraldusele • täidab tööülesandeid vastutustundlikult, suheldes kaastöötajatega informatsiooni vahetades, kannab hoolt heakorra ja puhtuse eest 	
3. jälgib ute või kitse ja talle tervislikku seisundit, tagab ternespiima kättesaadavuse talle, valib vajadusel amme ja / või kasuema		<ul style="list-style-type: none"> • tuvastab poegiva ja/või poeginud ute või kitse visuaalselt, hinnates tervislikku seisundit, komplikatsioonide tekkimisel abistab poegimisel, vajadusel teavitab vastutavat isikut • valib vajadusel kasuema ja või amme, jälgides amme või kasuema käitumist ja talledele ternespiima kättesaadavust 	

	<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib oma töö tulemusi. • kasutab oma töös arvutit lähtuvalt ettevõtte töökorraldusele • täidab tööülesandeid vastutustundlikult, suheldes kaastöötajatega informatsiooni vahetades, kannab hoolt heakorra ja puhtuse eest
4. registreerib sündinud talled, surnultsünnid ja hukud ning märgistab talled	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab vajadusel elektroonilist andmebaasi, dokumenteerib paaritusgrupid ja registreerib sünnid • analüüsib oma töö tulemusi. • kasutab oma töös arvutit lähtuvalt ettevõtte töökorraldusele • täidab tööülesandeid vastutustundlikult, suheldes kaastöötajatega informatsiooni vahetades, kannab hoolt heakorra ja puhtuse eest
5. võõrutab talled vastavalt juhiste	<ul style="list-style-type: none"> • võõrutab talled vastavalt juhiste, selgitab võõrutuseks sobivate tallede tervist, kasvu ja arengut • analüüsib oma töö tulemusi. • kasutab oma töös arvutit lähtuvalt ettevõtte töökorraldusele • täidab tööülesandeid vastutustundlikult, suheldes kaastöötajatega informatsiooni vahetades, kannab hoolt heakorra ja puhtuse eest
Õpiväljund:	Hindamiskriteeriumid
Teemad, alateemad:	<p>Lammaste ja kitsede aretus ja taastootmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eestis kasvatatavad tõud; aretuseesmärgid ja –meetodid; farmi algdokumentatsioon • looma suguorganid; tiinestamisviisid, tiinuse kulg ja diagnoosimine. • ahtrus, selle sagedasemad põhjused ja majanduslik kahju • loomade poegimine, poegimishügieen ja sagedasemad probleemid poegimisel. • vastsündinu esmahooldus, ternespiima koostis ja tähtsus vastsündinule • tallede söötmine ja pidamine; arvelevõtmine; kasvu, arengu ja tervise jälgimine
sh. iseseisev töö	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab praktilisi tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • tõud; aretuseesmärgid ja –meetodid; farmi algdokumentatsioon • sagedasemad probleemid poegimisel; ternespiima koostis ja tähtsus vastsündinule
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • farmi algdokumentatsiooni täitmine • vastsündinu hooldamine

	<ul style="list-style-type: none"> • tallede võõrutus • tallede söötmine ja hooldamine. • tallede kaalumise, kasvu ja arengu jälgimine
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, meeskonnatöö, praktiline töö, köitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...5 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid ja ülesanded	Praktiline töö Intervjuu Kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...5 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“,1984, 403 lk Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
7	Lamba- ja kitsekasvatussaaduste tootmine	6	Marika Oeselg, Inga Ots, Jaana Kala, Külli Vikat, Liilia Tali
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija pügab lambaid, sorteerib villa, ladustab ja pakendab villa; valmistab ette naha soolamiseks ja soolab naha; lüpsab piimalambaid ja -kitsi.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. pügab lambaid vastavalt juhistele; sorteerib villa ja pakendab selle vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • pügab lamba vastavalt juhisele • eristab ja võrdleb erinevaid pügamisviise • seadistab ja korrastab pügamismasina • põhjendab pügamisaja valikut • laotab villaku lauale • puhastab villaku prügist • rullib villaku kokku ja pakib kottidesse • selgitab villa säilitamistingimusi • tunneb villa liike 	
2. valmistab lamba-või kitsenaha parkimiseks ette (soolab) vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • valmistab naha soolamiseks ette • soolab naha • tunneb naha säilitamistingimusi • selgitab nahkade liigitamist • kirjeldab naha parkimisviise 	
3. lüpsab piimalambad ja -kitsed vastavalt juhistele		<ul style="list-style-type: none"> • lüpsab piimalambad ja -kitsed vastavalt juhistele • kirjeldab erinevaid lüpsiviise (käsitsilüps, masinlüps) • tunneb toorpiima esmatöötlemise hügieeninõudeid ja - tingimusi • avastab udarapõletiku • hooldab ja ravib haiget udarat • tunneb piima koostist ja seda mõjutavaid tegurid 	

<p>Teemad, alateemad:</p>	<p>Lamba pügamine, pügamisaeg, pügamisviisid, pügamismasina seadistamine, pügamisaja valik (80 tundi)</p> <ul style="list-style-type: none"> • pügamisaeg sõltuvalt tõust, ilmastikust, villkarvast, lammaste kasvatamise eesmärgist • pügamisviisid (lammaste pügamine laual, põrandal istesendis), olulisemad masinpügamise võtted • pügamismasina seadistamine ja korrastamine (pügamismasina kokkupanek ja hooldamine, puhastamine, kammide ja nugade kiirpuhastamine pügamisel, pügamismasina hoiustamine • pügamisaja valik lähtuvalt lammaste kasvatamise eesmärgist, tõust, pidamistingimustest, sõltuvalt villakarvast <p>Villaku käsitsemine, villaku kokkupanek ja pakkimine, villa säilitamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • villaku laotamine lauale • villaku puhastamine prügist • villakute sorteerimine seisundi, peenuse, tõu, värvuse järgi • villakute kokkurullimine • villakute kottidesse ladumine • villa säilitamiseks sobivad hoiutingimused • villa ladustamine laoruumidesse <p>Naha soolamiseks ettevalmistamine, naha soolamine, nahkade säilitamine ennem parkimist, nahkade liigitamine, parkimisviisid</p> <ul style="list-style-type: none"> • toornahkade välispinnalt liigse mustuse eemaldamine • toornahkade sise- ehk kilepinnalt liha- ja rasvajääkide eemaldamine noaga • nahkade kuivsoolamine keedusoolaga • soolakulu • soola hõõrumine nahasse • nahkade virna ladumine • ruumid nahkade hoiustamiseks • nahkade liigitamine suuruse, paksuse, villkatte järgi • erinevaid parkimisviisid (taimpark, mineraalpark, kombineeritud parkimine) <p>Lüpsmine, toorpiima esmatöötlemine, udarapõletik</p> <ul style="list-style-type: none"> • lüpsihügieen • käsitsilüps, masinlüps • lüpsisüsteemide puhastamine, pesu ja deso • piima jahutamine ja säilitamine
----------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • loomsete toiduainete hügieeni puudutav seadusandlus • pidamistingimused • udarahaiguste tekkepõhjused • haige udara avastamine • haige udara hooldamine
sh. iseseisev töö	<ul style="list-style-type: none"> • lamba pügamine; pügamismasina hooldamine • villa laotamine lauale; villaku puhastamine prügist • naha soolamiseks ettevalmistamine; naha soolamine • nimetab ja kirjeldab naha erinevaid parkimisviise (taimpark, mineraalpark, kombineeritud parkimine) • lüpsab lamba või kitse
sh. praktiline töö	<ul style="list-style-type: none"> • lamba pügamine; pügamismasina hooldamine • naha soolamiseks ettevalmistamine; naha soolamine • lüpsab lamba või kitse
Õppemeetodid	Praktiline töö, mõttega lugemine, diskussioon, ideekaart, kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
sh. hindamismeetodid	Intervjuu/demonstratsioon Praktiline töö Kirjalik töö Õpimapp
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine toimub teoreetiliste, iseseisvate ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	Jaama, K. Lambakasvataja käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1984, 403 lk Piirsalu, P. Lambakasvatus I osa. Tartu, 2012, 200 lk Späth, H., Thume, O., Wenzler, J.G, Maalehe Raamat, 2005, 198 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tartu 2001, 666 lk Olkonen, A. (koostaja) Piimanduse käsiraamat. Tallinn „Valgus“, 1971, 599 lk Väljaanne „Kitsepiim“. Eesti Lambakasvatajate Selts Ajakirja „Lammas ja kits“ kogumik. Eesti Lambakasvatajate Selts. Tartu, 2008

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
8	Ettevõttepraktika	18	Marika Oeselg, ettevõtete praktikajuhendajad
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		Õpetusega taotletakse, et õpilane saab ettevõttes kogemusi, omandab oskusi ja vilumusi iseseisvaks tööks põllumajandussektoris.	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. planeerib praktikajuhendi alusel isiklikke praktika eesmäärke		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab praktika olemust, praktikaks vajaminevate dokumentide esitamise nõudeid ning praktika protseduuri • hindab praktikale seatud eesmäärke ning koostab juhendi alusel isiklikud eesmärgid 	
2. vastavalt spetsialiseerumisele töötab juhendamisel põllumajandusettevõttes loomakasvatuse valdkonnas, järgides ettevõtte töökorraldust, tööohutusnõudeid ja loomade heaolu		<ul style="list-style-type: none"> • puhastab loomade liikumise- ja puhkeala, vastavalt vajadusele vahetab allapanu kasutades selleks farmiseadmeid, -tarvikuid ja -tehnikat • puhastab loomi, hooldab jässemeid pidades kinni nii looma kui enda turvalisusnõuetest • grupeerib või paigutab loomad ümber, lähtudes nende tootmisperioodist ja juhistest • söödab loomi vastavalt juhistele, kasutades selleks farmiseadmeid või -tehnikat • hindab organoleptiliselt söötade ja vee kvaliteeti, eemaldab riknenud sööda ja vee • jälgib igapäevaselt loomade tervislikku seisundit, eraldab vajadusel probleemse looma ja annab esmaabi ning teavitab loomaarsti • hooldab ja ravib haigeid loomi vastavalt loomaarsti juhendamisele • käsitseb hukkunud looma vastavalt juhistele • tuvastab poegima hakkava looma, eraldab ta vajadusel, valmistab ette poegimisala ja annab vastavalt vajadusele poegimisabi, arvestades ohutus- ja hügieeninõudeid • hooldab vastsündinuid vastavalt juhistele • rajab karjaaedu vastavalt karjatatava loomarühma vajadustele • jälgib karjatatavat loomarühma ja karjamaade seisukorda, hooldab karjamaad vastavalt juhistele • valmistab lüpsiinventari lüpsiks ette, kontrollides puhtust ja vaakumitaset ning vajalike tarvikute olemasolu • suunab loomad turvaliselt lüpsile ja peale lüpsi tagasi ettenähtud gruppi • lüpsab loomad vastavalt ettevõtte töökorraldusele järgides hügieeninõudeid • järgib oma töös head põllumajandustava • töötab iseseisvalt või meeskonnas, hoiab korras oma töökoha, tuleb toime kriisiolukordades 	

3.koostab juhendi järgi praktika aruande, hinnates oma tegevusi ja praktika eesmärkide saavutamist	<ul style="list-style-type: none"> • koostab juhendi alusel arvutis keeleliselt ja vormiliselt korrektse praktika aruande ja esitleb seda • analüüsib oma tegevust praktika ajal tuues välja positiivsed ja negatiivsed olukorrad/juhtumid
Teemad, alateemad:	Tööd ja tegevused erineva tootmissuunaga loomakasvatustevõtetes
sh. iseseisev töö	Teemad ja tegevused <ul style="list-style-type: none"> • Ettevalmistus, eesmärkide seadmine • Tegevuse planeerimine praktika ajal • Päeviku pidamine, materjali kogumine, aruande koostamine • Aruande esitlemine
sh. praktika	Teemad ja tegevused: <ul style="list-style-type: none"> • Võimalikult erinevad loomakasvatusalased tegevused praktikaettevõtetes
Õppemeetodid	Kogemusõpe, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev jm
Hindamine sh. hindamismeetodid	Intervjuu Praktiline töö Intervjuu/demonstratsioon Kirjalikud tööd
sh. hindekriteeriumid	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine praktilise töö kaudu.
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õppeprotsessi käigus annab praktikajuhendaja praktikandile tagasisidet, samuti hindab praktikant oma tegevusi; mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav, mis kujuneb järgmiselt: Praktika lõppedes esitab praktikant koolile praktikaaruande/päeviku ja enesehinnangu lehe. Ettevõttepraktika lõplik hinne kujuneb mitme komponendi põhjal: -praktika päevik/aruanne -enesehinnang, praktika avalik kaitsmine
Õppematerjalid	Moodle keskkond – juhendid, vormid jms

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
9	Mahepõllumajanduse alused (valikmoodul)	3	Margus Ess
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija suudab tunnetada looduses toimuvaid protsesse, mõista neid ning planeerida oma tegevust looduses kehtivaid seaduspärasusi arvestades	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. mõistab keskkonnasõbraliku ja mahepõllumajanduse olemust, mõtestab oma rolli looduses		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab keskkonnasõbraliku ja mahepõllumajanduse põhimõisteid; analüüsib oma rolli looduskeskkonna osana • mõistab keskkonnasõbraliku ja mahepõllumajanduse põhimõtteid • täidab mahepõllumajandustoetuse taotlemiseks vajalikke dokumente 	
2. kasutab oma tegevuses keskkonnasõbraliku ja mahetaimekasvatuse põhimõtteid seostades neid reaalse tootmisoludega		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab keskkonnasõbralikule ja mahetaimekasvatusele tootmisele esitatavaid nõudeid • mõistab mahetaimekasvatuse põhimõtteid, kirjeldab erinevate põllu- ja aiakultuuride kasvatamise eripära • töötab mahetaimekasvatusega tegelevas ettevõttes 	
3. kasutab oma tegevuses keskkonnasõbraliku ja maheloomakasvatuse põhimõtteid seostades neid reaalse tootmisoludega		<ul style="list-style-type: none"> • selgitab keskkonnasõbralikule ja maheloomakasvatusele tootmisele esitatavaid nõudeid • mõistab mahetaimekasvatuse põhimõtteid, kirjeldab erinevate põllu- ja aiakultuuride kasvatamise eripära • töötab maheloomakasvatusega tegelevas ettevõttes 	
Teemad, alateemad:		Mahepõllumajanduse alused <ul style="list-style-type: none"> • mahepõllumajandus Eestis ja EL-s; põhimõisted, ajaloost; mahepõllumajandussüsteemid • mahepõllumajanduse seadus; loomakaitseseadus jm., mahepõllumajandustoetus Keskkonnasõbralik ja mahetaimekasvatus <ul style="list-style-type: none"> • muld kui elav organism; külvikorrad; mullaharimine • orgaanilised väetised, haljasväetised; kompostimine, mults • põllu- ja aiakultuuride kasvatamine, maitse- ja ravimtaimed; alternatiivtootmine; mahepõllumajandusse sobivad liigid ja sordid • taimekaitse, umbrohud ja nende tõrje • keskkonnasõbralikule ja mahetaimekasvatusele tootmisele esitatavad nõuded Keskkonnasõbralik ja maheloomakasvatus	

	<ul style="list-style-type: none"> • maheloomakasvatuse põhimõtted (veise-, sea-, lamba-, kitse-, linnukasvatus), sobivad loomatõud; kohalikud tõud; sõnnikumajandus • loomade heaolu ja tervishoid; mahemesinduse põhimõtted • mahesöödad; kultuur- ja looduslikud rohumaad, rohumaade kasutamine ja hooldamine; heina ja silo tegemine, ladustamise nõuded • keskkonnasõbralikule ja maheloomakasvatusele tootmisele esitatavad nõuded
sh. iseseisev töö	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab tegevusi • annab ülevaate läbitõotatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta • mahepõllumajandusega seonduvate õigusaktide jms tutvumine <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • essee/arutelu teemal „Mina ja mahepõllumajandus“ • selgitab mulla, külvikordade ja mullaharimise olulisust mahetaimekasvatuses ja taimede toitmise põhimõtteid ning võimalusi • tutvub põllu- ja aiakultuuride ning maitse- ja ravimtaimede kasvatamisega; valib mahepõllumajandusse sobivad liigid ja sordid • teab taimekaitse võimalusi • selgitab maheloomakasvatuse põhimõtted (veise-, sea-, lamba-, kitse-, linnukasvatus), valib sobivad loomatõud • mahesöödad; kultuur- ja looduslikud rohumaad, rohumaade kasutamine ja hooldamine; heina ja silo tegemine, ladustamise nõuded
Õppemeetodid	Mõttega lugemine, arutelu, meeskonnatöö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise ja iseseisva töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav.
sh. hindamismeetodid ja ülesanded	<p>Kirjalik töö</p> <ul style="list-style-type: none"> • põllu- ja aiakultuuride ning maitse- ja ravimtaimede kasvatamine • maheloomakasvatus (veise-, sea-, lamba-, kitse-, linnukasvatus) <p>Õpimapp</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab ja esitleb iseseisva töö käigus koostatud materjale

sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...3 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav.
Õppematerjalid	www.agri.ee/mahepollumajandus/ www.maheklubi.ee/mison www.sahver.ee/mahepollumajandus www.woof.ee/index.php?page=mis-on-mahe&hl=ee_EE

Mooduli nr.	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
10	Rohusöötade tootmine (valikmoodul)	3	Miralda Paivel, Marika Oesalg, Urmas Sipelgas
Nõuded mooduli alustamiseks		puuduvad	
Mooduli eesmärk		õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised Eesti kliimaatiliste ja mullastikuliste tingimuste sobivusest rohumaaviljeluseks, heintaimede saaki mõjutavatest tingimustest, liblikõielistest ja kõrrelistest heintaimedest ning praktilised oskused rohumaade rajamiseks, hooldamiseks ja kasutamiseks, rohumaade seisukorra ja söödakvaliteedi hindamiseks, heinaseemnesegu koostamiseks, karjamaade kasutusgraafiku koostamiseks	
Õpiväljund:		Hindamiskriteeriumid	
1. arvestab rohumaade vajaduse; rajab ja uuendab rohumaid		<ul style="list-style-type: none"> eristab heintaimi ja nende seemneid; tunneb nende omadusi ja kasutusvõimalusi tunneb rohumaade tüüpe, arvestab rohumaade vajaduse koostab heinaseemnesegusid arvestades loomade vajadust ja mullastikulisi jm. erinevusi tunneb rohumaade pealtparandamise võtteid valmistab maa ja seemned külviks ette lähtudes kasutatavast tehnoloogiast/kultuurist ja etteantud juhistest seadistab vastavalt juhistele kasutatava tehnika külvab heinaseemnesegu vastavalt juhistele, kasutades olemasolevat põllumajandustehnikat ning järgides liiklus-, töö- ja keskkonnaohutusnõudeid 	
2. hooldab ja kasutab rohumaid; varub rohusööda		<ul style="list-style-type: none"> hindab rohumaade seisukorda hooldab niidud ja karjamaad arvestades kasvavaid kultuure tunneb söödavarumise tehnoloogiaid varub rohusööda hindab rohusöötade kvaliteeti 	
Teemad, alateemad:		Heintaimed <ul style="list-style-type: none"> kõrreliised ja liblikõielised heintaimed, liikide iseärasused ja kasvunõuded Rohumaad <ul style="list-style-type: none"> kliimaatiliste tingimuste sobivus rohumaaviljeluseks; muldade sobivus rohumaaviljeluseks taimede kasvu, arengu ja saagi kujunemise mõjurid. 	

	<ul style="list-style-type: none"> • rohumaaade tüübid ja kasutusvõimalused; kultuurniidud ja kultuurkarjamaad, nende hooldamine, kasutamine, rohumaaade rajamine uuskülviga ja pealtparandamine <p>Söödatootmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • sileerimine –mikroorganismid silo käärimisel, heintaimede sileeruvus, silo kindlustuslisandid, säilitamine • heina tegemine • rohusöötade kvaliteet
<p>sh. iseseisev töö</p>	<p>Õpimapi koostamine</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab tegevusi, lisab eneseanalüüsi • annab ülevaate läbitöötatud lisamaterjalidest õpiväljundi teemade kohta <p>Teemad ja tegevused</p> <ul style="list-style-type: none"> • rohumaaakultuuride liikide; nende arengufaaside ja kasutusvõimaluste tundmaõppimine • tutvub söödavarumistehnoloogiatega erinevate teabeallikate kaasabil • rohumaaade kasutusvõimaluste selgitamine; seoste loomine taimiku, mulla ja kasutuskooormuse vahel • rohumaaade hooldusvõtetega tutvumine, vajaduse hindamine • tutvub koresööda kvaliteedinäitajatega ning säilitamis- ja hoiustamisnõuetega • selgitab erinevaid teabeallikaid kasutades koresööda varumistööde (niitmine, närvutamine, kuivatamine, kaarutamine, vaalutamine, pressimine, tallamine, kogumine, kiletamine, konserveerimine, katmine) mõju sööda kvaliteedile • info otsimine erinevatest teabeallikatest (koresööda kvaliteedinõuded, säilitustingimused; keskkonnanõuded)
<p>sh. praktiline töö</p>	<p>Tegevused 1...2 õpiväljundite saavutamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab heintaimi ja nende seemneid • koostab heinaseemnesegu • valmistab maa ja seemned külviks ette; seadistab kasutatava tehnika • külvab heinaseemnesegu • hindab rohumaaade seisukorda • hooldab niidud ja karjamaad • varub rohusööda; hindab rohusöötade kvaliteeti

Õppemeetodid	Mõttega lugemine, arutelu, meeskonnatöö, praktiline töö, kõitev loeng jm
Hindamine	Õpiväljundite 1...2 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine praktilise ja iseseisva töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav.
sh. hindamise meetodid	Probleemi lahendamine Praktiline töö Intervjuu/demonstratsioon Kirjalik töö
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Õpiväljundite 1...2 hindamiskriteeriumides märgitud tegevuste hindamine teoreetilise, iseseisva ja praktilise töö kaudu. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, mooduli kokkuvõttev hinne on mitmeeristav.
Õppematerjalid	Bender, A. (koostaja). Eritüübiliste rohumaaade rajamine ja kasutamine, I ja II osa. Jõgeva, 2006, 756 lk Older, H. (koostaja). Piimakarjapidaja ja konsulendi käsiraamat. Saku, 1997, 231 lk

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
11	RAAMATUPIDAMISE ALUSED (valikmoodul)	2	Ene Raba
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, õppija omandab teadmisi ja oskuseid raamatupidamise korraldamisest ettevõttes ning kassa- ja tekkepõhise raamatupidamise arvestuse põhitõdedest		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
1. kirjendab majandussündmuse toetudes raamatupidamiseseadusele ja muudele normatiivaktidele ning juhindudes majandusüksuse raamatupidamise sise -eeskirjast; koostab raamatupidamise põhiaruandeid	<ul style="list-style-type: none"> • oskab rakendada raamatupidamise- ja bilansi põhivõrrandit • kirjendab ja dokumenteerib majandusüksuse töös toimuvad majandussündmused • võrdleb rakendatavaid varade ja kohustuste arvestuspõhimõtteid ja -meetodeid • koostab ja selgitab finantsaruandeid, võttes aluseks kirjendatud ja dokumenteeritud majandussündmused • mõistab raamatupidamisregistrite ja –aruannete omavahelisi seoseid 		
2. koostab maksudeklaratsioone järgides maksualast seadusandlust	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab palgaarvestuse andmeid maksudeklaratsioonide täitmiseks juhendite abil • koostab maksudeklaratsioonid vastavalt seadusandlusele • teab maksukohustuslaste registrite pidamise põhimõtteid 		
3. teostab kuluarvestusi järgides majandusüksuses kehtivat kuluarvestuse korda	<ul style="list-style-type: none"> • loetleb majandusüksuses tekkivaid kulusid kululiikide kaupa määratledes kulukohad • analüüsib ja arvestab kulusid põhjendades nende otstarbekust seoses majandusüksuse tegevusega • rakendab kuluarvestuse andmeid majandustegevuse analüüsimisel • analüüsib majandustehingute mõju finantsaruannetele 		
Teemad, alateemad	<i>Raamatupidamise alusteadmised ja seda reguleerivad õigusaktid</i> Raamatupidamise olemus ja põhimõisted Kassa- ja tekkepõhine raamatupidamisarvestus Majandustehingud ja nende dokumenteerimine Tehingute kirjendamine kontodele Varade, kohustuste ja omakapitali arvestus Finantsaruannete koostamise põhimõtted <i>Maksundus ja seda reguleerivad õigusaktid</i> Eesti maksundust reguleerivad õigusaktid		

	Palgaga seotud maksud Käibemaksu olemus ja arvestuspõhimõtted Ettevõtluse ja omanikutulu maksud Maksudeklaratsioonide koostamine <i>Kuluarvestus juhtimisarvestuses</i> Kulude arvestamise põhimõtted Kulukohad, kulukandjad, kululiigid Kuluarvestussüsteemide tutvustus Tulude, kulude, tegevusmahu ja kasumi vahelised seosed
sh iseseisev töö	Loengumaterjalide läbitöötamine. Harjutusülesannete lahendamine
sh praktika	Puudub
Õppemeetodid	Loeng, intervjuu, praktilised ülesanded
Hindamine sh. hindamismeetodid	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumite ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel. -Testid, praktilised ülesanded
sh hindekriteeriumid	Puuduvad
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud kõik õpiväljundid lävendi tasemel
Õppematerjalid	<ul style="list-style-type: none"> • Olavi Kärnsa, Füüsilisest isikust ettevõtja käsiraamat. Kirjastus Ilo, 2004 • Maire Otsus-Carpenter, Väikeettevõtte raamatupidamine. Äripäev, 2010 Gümnaasiumiõpik, Ettevõtlikkusest ettevõtluseni, SA teadlik Valik, 2012 • Tegevust alustava FIE ABC http://www.emta.ee/4495 • Raamatupidamise seadus https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13165676 • Eesti Hea Raamatupidamistava http://www.easb.ee/?id=1255 Raamatupidamise Toimkonna Juhendid • Äriseadustik https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13188675

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
12	MAJANDUSE ALUSED (valikmoodul)	2	Toivo Lauk
Nõuded mooduli alustamiseks	Puuduvad		
Mooduli eesmärk	Õpetusega taotletakse, õppija mõistab majanduse olemust ja majanduskeskkonna toimimist		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
1. Mõistab majanduse olemust ja Majanduskeskkonna toimimist.	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab oma majanduslikke vajadusi, lähtudes ressursside piiratusest. • Mõistab turumajanduse toimimist arvestades nõudluse, pakkumise ja turutasakaaluga õpitavas valdkonnas. • Mõistab nõudluse ja pakkumise mõju ühe ettevõtte toodete müügi tulemustele. • Selgitab Eestis kehtivaid otseseid ja kaudseid makse ning nende mõju ettevõtluskeskkonnale õpitavas valdkonnas. • Täidab juhendamisel etteantud andmete alusel sh elektrooniliselt FIE näidistuludeklaratsiooni. • Kasutab majanduskeskkonnas orienteerumiseks riiklikku infosüsteemi e-riik. 		
2. mõistab turu toimimise ja reklaami põhialuseid	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab turu toimimist ja reklaami põhialuseid • Koostab meeskonnatööna põllumajandusliku toote/teenuse esitluse lähtuvalt sihtrühma vajadustest 		
Teemad, alateemad	<ul style="list-style-type: none"> • Majandusõpetus Majanduslikud valikud piiratud ressursside tingimustes. • Tulude ja kulude planeerimine ning oma eelarve koostamine. • Turu roll majanduse toimimises. • Maksusüsteemi olemus ja maksud, tuludeklaratsiooni koostamine. Säästmine, investeerimine ja laenamine ; Riikliku infosüsteemi e-riik kasutamine 		
sh iseseisev töö	Loengumaterjalide läbitöötamine. Harjutusülesannete lahendamine		
sh praktika	Puudub		
Õppemeetodid	Loeng, intervjuu, praktilised ülesanded		
Hindamine	Õppeprotsessis rakendatakse kujundavat hindamist. Õpiväljundite saavutatust hinnatakse hindamiskriteeriumite ja demonstratsioonülesannete täpsustavate hindamisjuhendite alusel.		
sh. hindamismeetodid	Puuduvad		
sh hindekriteeriumid	Puuduvad		
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Mooduli kokkuvõttev hinne on mitteeristav. Hinne on „arvestatud“, kui on saavutatud õpiväljundid lävendi tasemel		

Õppematerjalid

Õppematerjalid Moodle

Internetileheküljed: www.eures.ee, www.rmp.ee, <http://europa.eu/yout>, www.ti.ee, www.rajaleidja.ee, www.mitteformaalne.ee, www.minuraha.ee, www.eas.ee, www.emta.ee

Ettevõtluse alused SA Innove, Haridus- ja Teadusministeerium ; koostajad: Tiia Randmaa, Ester Raiend, Riina Rohelaan, Aive Kupp, Jane Mägi 2007

Mooduli nr	Mooduli nimetus	Mooduli maht (EKAP)	Õpetajad
13	ÄRIPLAANI KOOSTAMINE (valikmoodul)	5	Ly Kivikas
Nõuded mooduli alustamiseks	Läbitud moodul „Õpitee ja töö muutuvmas maailmas“ ja õppeained „Majanduse alused“, „Raamatupidamise alused“		
Mooduli eesmärk	õpetusega taotletakse, et õpilane koostab EAS -i või Töötukassa nõuetele vastava äriplaani.		
Õpiväljundid	Hindamiskriteeriumid		
1. Mõistab ettevõtluse olemust ja riske reaalses ärikeskkonnas lähtudes ettevõtluse rollist ühiskonnas	<ul style="list-style-type: none"> Kavandab ettevõtte tegevuse arvestades äriideed genereerib ja hindab äriideed arvestades ettevõtlusriske teostab ettevõtte ärikeskkonna analüüsi arvestades analüüside meetodeid määratleb ettevõtte missiooni, visiooni ja eesmärgid lähtudes äriideest 		
2. Kavandab ettevõtte tegevuse arvestades äriideed	<ul style="list-style-type: none"> määratleb ettevõtte missiooni, visiooni ja eesmärgid lähtudes äriideest kavandab ettevõtte müügi- ja teenindusprotsessi lähtudes ettevõtte missioonist ja visioonist 		
3. Koostab turundusplaani turuanalüüsi põhjal	<ul style="list-style-type: none"> analüüsib turupotentsiaali ja kavandab ettevõtte turundustegevuse konkurentsist lähtuvalt 		
4. Prognoosib ettevõtte finantstegevust arvestades turgu mõjutavaid tegureid	<ul style="list-style-type: none"> koostab reaalsest äriideest lähtuvad finantsprognoosid arvestades ettevõtte spetsiifikat mõistab raamatupidamisarvestuse tähtsust ja oskab korraldada ettevõtte raamatupidamist lähtuvalt konkreetsest ettevõttest 		
Teemad, alateemad	<ul style="list-style-type: none"> Ettevõtlus ja äriidee Ettevõtluse roll ühiskonnas. Äriplaani olemus ja struktuur. Äriidee leidmine, analüüs ja hindamine. Ettevõtte rajamiseks vajalikud sammud (sh litsentsid ja tegevusload). Ettevõtjale olulised infokanalid ja tugistruktuurid. Ärikeskkonna analüüs: mikro- ja makrokeskkond, SWOT-analüüs, riskianalüüs, andmete hankimine analüüsiks. Äriidee teostamine Ettevõtte missioon, visioon ja eesmärgid. Toote/ teenuse arendamine, müügi- ja teenindusprotsessi kavandamine. Tegevuskava koostamine. Ettevõtte juhtimine sh personali planeerimine Turundusplaani koostamine Turu analüüs. Turupotentsiaali hindamine: sihtturud, sihtrühmad, konkurents. Turundusplaani koostamine. Turundusplaani koostamine Turu analüüs. Turupotentsiaali hindamine: sihtturud, sihtrühmad, konkurents. Turundusplaani koostamine. Omahinna kujunemine. Tasuvuspunkti arvutamine 		
sh iseseisev töö	Ärikeskkonna analüüs Müügi- või teenindusprotsessi kirjelduse, ettevõtte juhtimise ja tegevuskava koostamine Finantsprognooside ja hinnakujunduse osa koostamine äriplaanis		

sh praktika	
Õppemeetodid	Vestlus, intervjuu, praktilised ülesanded
Hindamine sh hindekriteeriumid	Moodul loetakse arvestatuks, kui õpilane: <ol style="list-style-type: none"> 1. genereerib ja hindab äriideed arvestades ettevõtlusriske 2. teostab ettevõtte ärikeskkonna analüüsi 3. määratleb ettevõtte missiooni, visiooni ja eesmärgid. 4. kavandab ettevõtte müügi- ja teenindusprotsessi. 5. hindab turupotentsiaali ja kavandab ettevõtte turundustegevuse 6. koostab reaalsest äriideest lähtuvad finantsprognoosid. mõistab raamatupidamisarvestuse tähtsust ja korraldab ettevõtte raamatupidamise
sh. kokkuvõtva hinde kujunemine	Moodulit hinnatakse mitteeristavalt. Hindamise eelduseks on aruteludes osalemine. Mooduli hinne kujuneb elektroonilise õpimapi ja sooritatud praktiliste tööde alusel
Õppematerjalid	<ol style="list-style-type: none"> 1. EAS. Ettevõtlusega alustamine. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas http://www.eas.ee/et/alustavaleettevotjale 2. Eesti.ee. Ettevõtjale. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas https://www.eesti.ee/est/teenused/ettevotja 3. Ettevõtja.ee. Ettevõtlikkus. Äriplaani koostamine. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas http://www.ettevotja.ee/ 4. E-Ärireister. Ettevõtjaportaal. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas http://www.rik.ee/et/ettevotjaportaal 5. Kullerkupp, A. (2007). Äriplaneerimine. Kuidas jõuda õigete otsusteni. Tallinn: Äripäeva Kirjastus. 6. Lagerström, M. (1995). Ideest oma ettevõteteni. NUTEK jt. Viljandi: Kiir 7. Laidre, A., Reiljan, A., Golberg, I., Lukason, O. (2004). Ettevõtte loomine ja äriplaani: rakendused tarkvaraga iPlanner. Tartu: Tartu Ülikool. 8. Miettinen, A., Teder, J. (2006). Ettevõtlus I. Ettevõtlusest, ettevõtjast, ettevõtluspoliitikast. Tallinn: Külüm. 9. Miettinen, A., Rikkinen, L., Teder, J. (2008). Ettevõtlus II. Äriideest, äriplaani, ettevõtte rajamisest ja kasvust. Tallinn: Külüm. 10. Pramann-Salu, M. (2005). Ettevõtluse alused. Tallinn: Ilo. 12. Randmaa, T., Raiend, E., Rohelaan, R., Kupp, A., 11. Mägi, J. (Koost.). (2007). Ettevõtluse alused. Õppematerjal. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas 12. http://www.innove.ee/UserFiles/Kutseharidus/Ettev%C3%B5tlus%C3%B5pe/Ettev%C3%B5tluse%20alused %20%C3%B5pilasele.pdf 13. Reiljan, A. (2002). Ettevõtte: teooria ja rakendused. Tartu: Tartu Ülikool. 14. Sirkel, R, Uiboleht, K., Teder, J., Nikitina-Kalamäe, M. (Koost.). Ideest eduka ettevõteteni. Õppematerjal. Kasutamise kuupäev: 01.09.2014.a., allikas